

Het geheim van lijm

Lijmen & Geheimen

C*r*

Kunst en westerse
esoterie

Huiden-,
beenderlijm en
gelatine

Het aanlopen van
zilveren objecten

I

Bedrijfsprofiel

ICAT, voorheen Paswerk textielrestauratie

Paswerk textielrestauratie, voorheen bekend onder de naam Werkplaats tot herstel van antiek textiel, heeft begin van dit jaar een zelfstandige doorstart gemaakt. Onder de naam ICAT, Independent Conservering Atelier Textiel wordt het werk voortgezet. Op dezelfde locatie zijn veel faciliteiten beschikbaar en worden uiteenlopende werkzaamheden uitgevoerd en aangeboden.

Catrien Deys

Wat is de voorgeschiedenis van ICAT?

De Werkplaats heeft een geschiedenis die teruggaat tot 1940. Lange tijd was het een sociale werkplaats, waarbij 'kwetsbare' werknemers in dienst werden genomen, die voor het reguliere arbeidsproces waren afgekeurd. Na een lange periode aan het Leidseplein in Haarlem, kwam het atelier in het najaar van 2003 onder de hoede van Paswerk in Cruquius, waar diverse (sociale) werkplaatsen zijn ondergebracht, waaronder een grafische afdeling, technische dienst en een groot naaiatelier.

Paswerk textielrestauratie had toen 23 mensen in dienst. Maar al snel werden er bezuinigingen aangekondigd. Deze werden ingegeven doordat het restauratieatelier niet geheel in de doelstelling van Paswerk bleek te passen, bovendien had het restauratie atelier relatief veel ambtenaren in dienst hetgeen duur was voor Paswerkbedrijven.

Om toch door te kunnen gaan is in de hectiek van de hele periode met verhuizing, diverse personeelswijzigingen in de hoge functies en de bedreiging van sluiting, samenwerking gezocht bij aanpalende bedrijven, zoals Helicon. Uiteindelijk bleek een zelfstandige doorstart echter het meest geschikt.

Vanaf januari 2005 opereert ICAT geheel zelfstandig, met drie directieleden, Anne Marieke Millenaar, Olga van Boetzelaer en Sadegh Memarian. Daarnaast worden er twee restauratie medewerkers gedetacheerd van Paswerk. Anne Marieke en Olga hebben beiden de Opleiding Restauratoren gevolgd en zijn in 2000 bij de Werkplaats gekomen. Sadegh kwam er een jaar later werken. Hij leerde het vak in de tapijtenweverij van zijn familie in Iran. Zijn specialiteit ligt in de conservering en restauratie van vloertapijten en kelims en zijn waren- en materialenkennis is uitzonderlijk.

Hoe is de indeling van het huidige atelier?

ICAT huurt haar ruimte van Paswerk. Na de verzelfstandiging is het oppervlak weliswaar gekrompen van 900 m² naar 270 m², maar we hebben nog voldoende ruimte. Bovendien bevindt zich niet ver van het atelier een depotruimte van 50 m², voorzien van een datalogger en eraan een vriesruimte.

Het atelier, dat nu profiteert van de eisen die zijn gesteld toen de Werkplaats bij Paswerk introk, is aangesloten op een goede klimaatregeling, een centraal beveiligingssysteem en zeer goede brandveiligheidsmaatregelen. De luchtvochtigheid regelen we zelf bij.

De ruimte is opgedeeld in een nat en een droog deel. De gehele vloer van de natte ruimte kan voor het wassen worden gebruikt, bovendien bevat het een zeer geavanceerd afzuigsysteem.

Wat is er zo bijzonder aan dit systeem?

Doordat er heel goed kan worden afgezogen en dit op een zeer (brand)veilige manier wordt gecontroleerd, zijn wij bijvoorbeeld in staat geweest grote wandtapijten te behandelen met alcohol. Enkele jaren geleden hebben wij de behandeling hiervan nog afgewezen, omdat een dergelijke aanpak toen niet mogelijk was.

Is er veel veranderd met de verzelfstandiging?

Er begint eindelijk wat rust te komen, na een zeer hectische periode. Deze rust kunnen we gebruiken om onze klantencontacten aan te trekken en uit te breiden. Gelukkig hebben we, omdat we een draaiend bedrijf hebben kunnen overnemen, al veel werk liggen en worden veel zaken op de oude voet voortgezet.

Wij voeren niet alleen conserverings- en restauratiewerk uit, maar hebben, vooral met gemeentelijke en rijks instellingen ook onderhoudscontracten afgesloten. Dat houdt in dat we, meestal één keer per jaar, langs komen om bijvoorbeeld oppervlaktetestof van wandtapijten te verwijderen en de conditie te beoordelen.

Overigens zullen wij erg ons best doen om de hele traditie, vooral van kennis, die het bedrijf in haar geschiedenis heeft opgebouwd niet verloren te laten gaan. We willen deze behouden, maar ook ontwikkelen.

Is er een archief van die rijke geschiedenis?

Recent hebben we dit inderdaad heel rijk archief geordend. Alle conserveringsinformatie ligt bij ons, de meer zakelijke stukken zijn aan Paswerk overgedragen.

Dit archief is in het verleden al voor diverse publicaties geraadpleegd en een studente van de Reinwardt Academie zal ook nu weer aan een onderzoek beginnen, waarbij een deel van de stukken wordt bestudeerd.^[1]

Hoe documenteren jullie nu?

We maken gebruik van een standaarddocumentatie. Alles wordt digitaal verwerkt, ook de foto's zijn digitaal. Of er een uitgebreid verslag naar de klant gaat, is meestal afhankelijk van de wens. Bij particulieren wordt alleen bij uitzondering een zeer uitgebreide documentatie bijgevoegd. Dat is vooral een geldkwestie.

Bestaat het conservering- of restauratiewerk voornamelijk uit wandtapijten?

Wij behandelen de meest uiteenlopende objecten, bijvoorbeeld ook veel vaandels, kostuums, kerkelijke textiel en interieur textiel. Bij wandtapijten gaat het vaak om grote opdrachten met veel publiciteit, waardoor daar snel de aandacht op valt. Laten we ook de moderne textiel niet vergeten. Zowel van musea als van kunstenaars zelf krijgen we op dit gebied werk aangeboden. De diverse opdrachten komen van zowel particulieren als instellingen.

Door de faciliteiten en het aantal medewerkers is het voor ons mogelijk grote projecten aan te nemen.

Huren jullie daarvoor dan extra textielrestauratoren in?

Die situatie heeft zich in onze nieuwe bv nog niet voorgedaan, maar dat sluiten we zeker niet uit. Wij werken graag samen met

1 De werkruimtes van ICAT.

collega's en de mogelijkheid bestaat voor anderen om van onze ruimte en faciliteiten gebruik te maken, mits dat ons eigen werk niet in de weg staat.

Merken jullie veel van concurrentie?

Er zijn, voor zover we kunnen nagaan, zo langzamerhand buiten enkele instellingsrestauratoren ook niet heel veel textielrestauratoren meer actief werkzaam. Misschien komt daar verandering in met een nieuwe lichter lichte studenten van de Opleiding Restauratoren, die in het laatste jaar zit.

Werken jullie veel samen met collega's?

Bij gecombineerde objecten, hebben we contact met een meubel of metaal of schilderijenrestaurator.

Daarnaast maken we dankbaar gebruik van de diverse afdelingen die zich hier in het gebouw bevinden. Zo kunnen we steunen laten lassen, maar kan ook ons drukwerk hier worden gemaakt. De naaiafdeling zou kunnen worden ingezet voor het bekleden van hangertjes en soortgelijke werkzaamheden.

2 De drie directeurs, van links naar rechts Anne Marieke Millenaar, Sadegh Memarian en Olga van Boetzelaer.

Zijn er producten of methoden die jullie zelf hebben ontwikkeld?

We laten diverse materialen testen, zoals verfstoffen en maken gebruik van reeds geteste materialen. Soms wordt er onderzoek uitgevoerd door het ICN, maar een eigen product of iets dergelijks hebben we niet echt.

Wat is jullie bedrijfsfilosofie?

Wij streven naar een goede onderlinge samenwerking en een open en prettige samenwerking met collega's en klanten.

Altijd zelf alles opmeten.

Van welke fouten hebben jullie het meest geleerd?

Altijd zelf alles opmeten en niet vertrouwen op de maten die, bijvoorbeeld een architect aan je doorgeeft.

Hebben jullie nog bijzondere projecten onder handen?

We behandelen een originele wandbespanning van rond 1760 van velours d'Utrecht voor de Stichting Hendrik de Keijser. Dit object gaat naar Mechelen om te worden gewassen en zal op een steunlaag worden geplaatst.

We krijgen bovendien twee wandtapijten uit de Tweede Kamer. In de jaren '60 zijn deze ooit behandeld, door ze met gebruik van lijm te doubleren.

Toekomstplannen?

Naast de verantwoordelijkheid die wij sterk voelen om het bedrijf voort te zetten, willen we, als er een zekere rust is neerge daald, onze contacten versterken en uitbreiden.

Als zich een project aankondigt dat dit mogelijk maakt, willen we ons ook gaan verdiepen in de digitale vervaardiging van replica's.

Door de diverse ontwikkelingen is het enige tijd niet mogelijk geweest stagiaires aan te nemen, maar dat kan in de toekomst weer wel en we zien ze zeker graag komen.

Catrien Deys is hoofd- en eindredacteur van Cr. De foto's zijn van de auteur.

[1] Dit onderzoek van Gail de Boer zal in Cr 3, 2005 worden gepubliceerd.